

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK REGISTRERING I FORBINDELSE MED REGULERINGSPLAN FOR REGIONFELT ØSTLANDET, ÅMOT KOMMUNE

Kommune	0429 Åmot	GNR./BNR.	35/2, 36/14 og 39/21
F.komm. saks nr.	16/13050	Tidsrom i felt	5/7 - 15/7 2016
Tiltakshaver	Forsvarsbygg	Forarbeid	3 timer
Deltakere i felt	Fredrik Bratlie May-Tove Smiseth	Feltarbeid	95
Rapport skrevet av/dato	Fredrik Bratlie, 6. juli 2016	Etterarbeid	4 timer

Det ble gjort funn av en automatisk fredet kullgrop id 221533 under registreringen.

INNLEDNING

Tiltakshaver har planer om å regulere gjeldende område. Det har tidligere blitt gjennomført omfattende arkeologiske registreringer i forbindelse med tidligere planer for Regionfelt Østlandet, hvor det ble påvist store mengder automatisk fredete kulturminner. Deler av det aktuelle området har tilsvarende areal som der det tidligere er registrert automatisk fredet kullgroper. Disse områdene ble gjennomgått med data fra flybåren laserskanninger og anomalier som kunne være kullgroper ble påvist.

Det var derfor nødvendig å foreta en arkeologisk registrering innenfor tiltaksområdet for å oppfylle undersøkelsesplikten etter lov om kulturminner. Jamfør § 9 plikter den ansvarlige leder eller forvaltningsorgan ved planleggingen av større private eller offentlige tiltak etter lovens § 8, første ledd, å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte nevnt i lovens § 3, første ledd.

GRUNNLAGET FOR REGISTRERINGSARBEIDET

I forvaltning av kulturminner og i kulturminneloven er det skilt mellom automatisk fredet kulturminne og kulturminne fra nyere tid. Kulturminneloven inneholder en til dels omfattende og detaljert opplisting av kulturminner som er å oppfatte som automatisk fredet i henhold til loven, jfr. § 4. Dette er kulturminner som er beskyttet på grunn av sin høye alder. Ifølge Kulturminneloven § 4 er kulturminner eldre enn år 1537 automatisk fredet, det vil si alle kulturminner som er eldre enn reformasjonen. Nyere tids kulturminner er ikke omfattet av den automatiske fredningen, med unntak av samiske kulturminner eldre enn 100 år som også er fredet.

BEGREPET KULTURMINNE/KULTURMILJØ

Kulturminner er alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder også lokaliteter som det er knyttet historiske hendelser, tro eller tradisjoner til. Med begrepet kulturmiljø forstås et område der kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.

METODE

Registreringen ble utført ved overflateregistrering. Overflateregistrering benyttes for å påvise kulturminner som er synlige på overflaten. Metoden foregår ved søk gjennom terrenget for visuelt å påvise strukturer som f.eks. gravminner, rydningsrøyser, kullgroper, fangstgroper, med mer. I tvilstilfeller benyttes jordbor for å påvise eventuelle kull eller steinstrukturer i grunnen.

I forkant av undersøkelsen ble det gjennomgått data fra flybåren laserskanninger (LIDAR) for planområdene. Metoden benyttes for å gi antagelser om potensial for funn av synlige automatisk fredete kulturminner. Det var tidligere registrert kullgroper i nærområdet til plangrensen. Under gjennomgangen ble det påvist anomalier som kunne være kullgroper innenfor og i nærhet til plangrensen. Disse anomaliene ble undersøkt under registreringen.

LOKALISERINGSFAKTORER

Vurderingen av et område for funn av kulturminner bygger på den tilgjengelige informasjonen om landskapet, naturforholdene og kulturhistorien på stedet. Denne informasjonen settes i sammenheng med kunnskap om hvor det kan forventes å finne et gitt kulturminne eller en kulturminnekategori. Gjennom analyser av arkeologiske funn, er det etablert en kunnskap om hvilke faktorer ved landskap, natur og kulturspor som mest sannsynlig må være til stede for at bestemte kulturminner skal kunne finnes innenfor et område, også kalt lokaliseringsfaktorer.

TOPOGRAFI OG TIDLIGERE REGISTRERTE KULTURMINNER

Undersøkelsesområdene er oppdelt i hovedsakelig tre areal fordelt over forskjellige gårds- og bruksnummer. Det sørligste området ligger for seg selv, mens de to nordligste områdene grenser til hverandre. Arealene er avgrenset etter bruksgrensene. (Se kartvedlegg)

Gnr 39 bnr 21

I det søndre området er terrenget bratt med vestvendt helling i skogkledd landskap. Arealet består for det aller meste av bratt helling med noen flate partier i den nordlige delen av området. Det er registrert et stort antall kulturminner ikke langt fra planområdets søndre og østre grense. Ved Rødssætra er det tidligere registrert og gravd ut flere rydningsrøysfelt og fangstanlegg for elg. Øst for planområdets østligste grense er det registrert og gravd ut kull- og jernfremstillingsanlegg. Disse kulturminnene relaterer seg i all hovedsak til et annet topografisk landskap enn det som er innenfor undersøkelsesområdet og forholder seg til dyrket mark og på flatt tørt land rundt myrdrag.

Gnr 35 bnr 14

Området strekker seg fra Fuglhaugen i sør til anlagt skogsbilveg nord for elva Knubba i nord. Landskapet består av svakt til moderat fall mot øst med våtområder ved Osen Fellessæter, flere østgående bekkedar, og dalsøkk ved Knubba og Storbekken. Topografisk sett utmerker noen av områdene seg i nordøst som gode for funn av kullgroper. Området er skogkledd og veksler mellom tett blandingsskog til åpen barskog. Det er tidligere registrert flere kullgroper sør for Fuglhaugen. Nærmeste registrerte kulturminne fra plangrensen er 180 meter. Ved gjennomgang av data fra flybåren laserskanninger viser det seg at det er uregistrerte kullgroper i området rett sørøst for den sørligste avgrensingen på planen.

Gnr 35 bnr 2

Området strekker seg fra etablert skogsbilveg nord for Knubba og nordover langs elveleiet til Luva, opp Luvadalen og langs høydedraget frem til brinken over Luvdalsætra. Topografien veksler mellom flate partier i sørøst ved Bakksætra og moderat til sterkt fall ned mot øst, med bekkedar og dalsøkk. Området sør for Bakksætra utmerket seg topografisk for et godt område for funn av kullgroper. Det er tidligere registrert to kulturminner rett på utsiden av den vestligste planlinja. I sør er det registrert et veifar og nærmest planlinja på vestsiden av skogsbilvegen er det registrert en tuft. Begge disse kulturminnene ble ettersøkt, men ikke gjenfunnet.

UNDERSØKELSENS FORLØP

Undersøkelsen ble startet opp 5 juli og avsluttet 15 juli. I løpet av uke 27 ble den sørligste delen av planområdet; gnr 39 bnr 21 registrert. En del av arealet på dette området ble avskrevet som arkeologisk interessant på grunn av helningsgraden i landskapet, hvor det vanligvis er lite potensial for funn av automatisk fredet kulturminner. Under registreringen ble det påtruffet et gammelt veifar i nordenden av planområdet. Veifaret ansees ikke som automatisk fredet.

I løpet av uke 28 ble gnr 35 bnr 14 og 2 registrert med to arkeologer i felt. Mye av terrenget var dårlig egnet for funn av automatisk fredete kulturminner, og på enkelte områder ble det kun gjort stikkprøver i terrenget.

I forkant av undersøkelsen ble det gjennomgått LIDAR-data for undersøkelsesområdene. På gnr 35 bnr 2 var det ett område mellom Knubba og Bakksætra som utmerket seg med anomalier som kunne være automatisk fredete kullgroper. Topografien i området var med på å forsterke denne antagelsen. Dette området ble ettersøkt systematisk.

Undersøkelsen ble avsluttet med funn av ett automatisk fredet kulturminne.

Gammel ferdselsvei funnet på gnr 39 bnr 21. Foto: May-Tove Smiseth

FUNN AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

Kullgrop id 221533. Bildet er tatt mot nord. Foto: May-Tove Smiseth

Id 221533 Kullfremstillingsanlegg (*Automatisk fredet*)

Kullgrop med rund form som måler 9 meter i diameter. Vollen er svak og er mest synlig mot øst og sør. Indre form var rund og målte 4,5 meter i diameter med spiss kileformet bunnform. Dybde ble målt til 110 cm. Det antas at gropa er sammenrast. Det ble påvist 3 cm kull med jordbor fra strukturens senter. Kullgropa ligger i tørr selvdrenerende åpen granskog og er lyngkledd.

KONKLUSJON

Det ble gjort funn av en automatisk fredet kullgrop id 221533 under registreringen.

Hedmark Fylkeskommune
Hamar,

Fredrik Bratlie

RELEVANTE NETTKILDER

Universitetsmuseenes arkeologiske samlinger – <http://www.unimus.no/arkeologi>

Riksantikvarens kulturminnedatabase – <https://askeladden.ra.no>

Informasjon om kulturminner registrert i Askeladden – <http://www.kulturminnesøk.no>

De norske museenes samlinger på nett – <http://www.digitaltmuseum.no/>

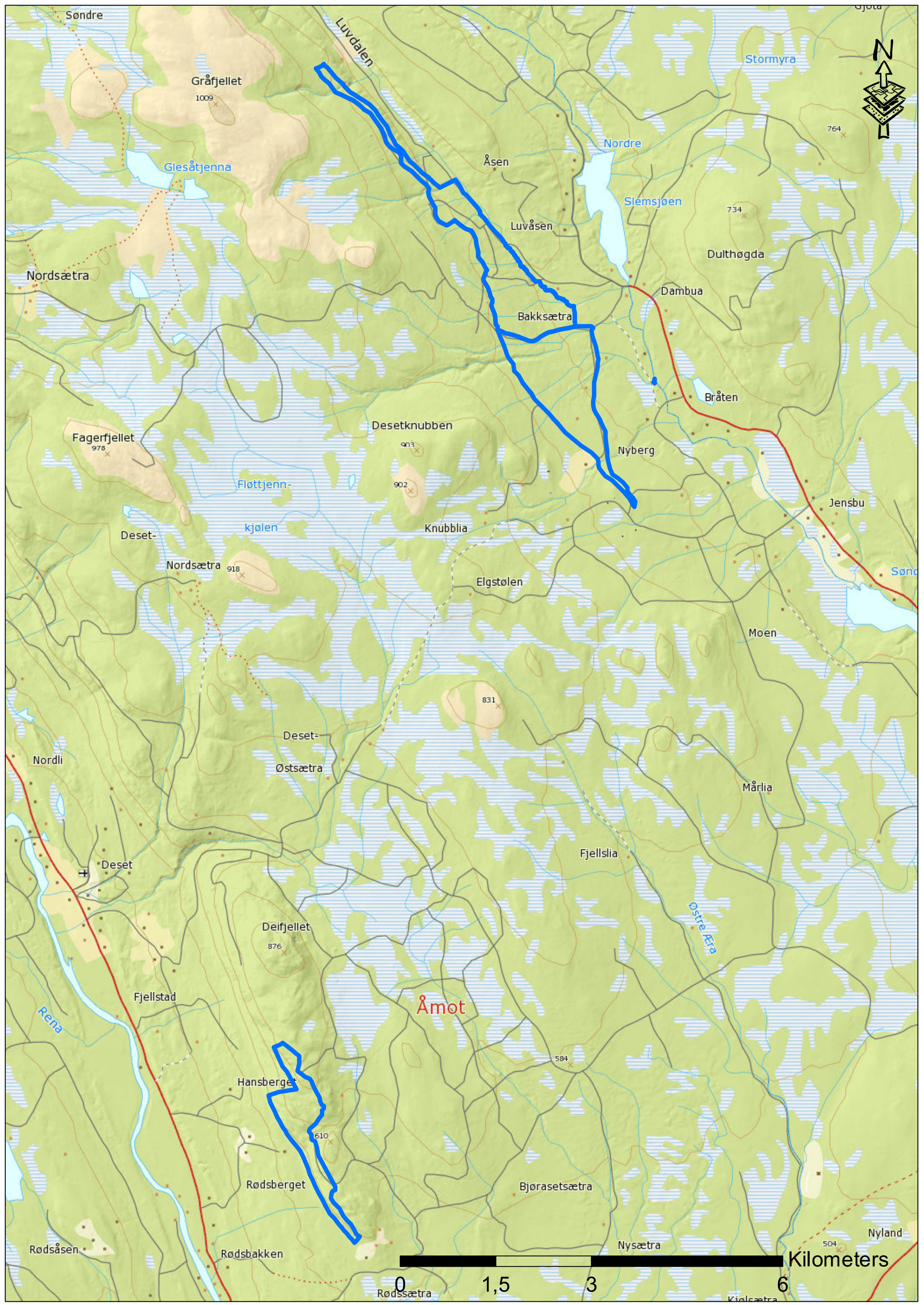
VEDLEGG

Kart:

Planområdet. 3 deler
Søndre planområde gnr 39 bnr 21
Midtre planområde gnr 35 bnr 14
Nordre planområde gnr 35 bnr 2
Id 221533

GJENPART

Forsvarsbygg
Hedmark fylkeskommune, top. ark.

Symbolverdi

PLAN

Arkeologisk lokalitet

Bebbyggelse-infrastruktur

Kirkested

Kullgrop id 221533
(automatisk fredet)

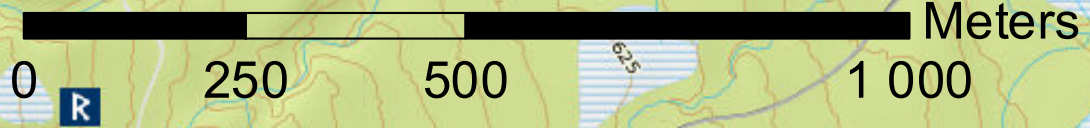
Symbolverdi

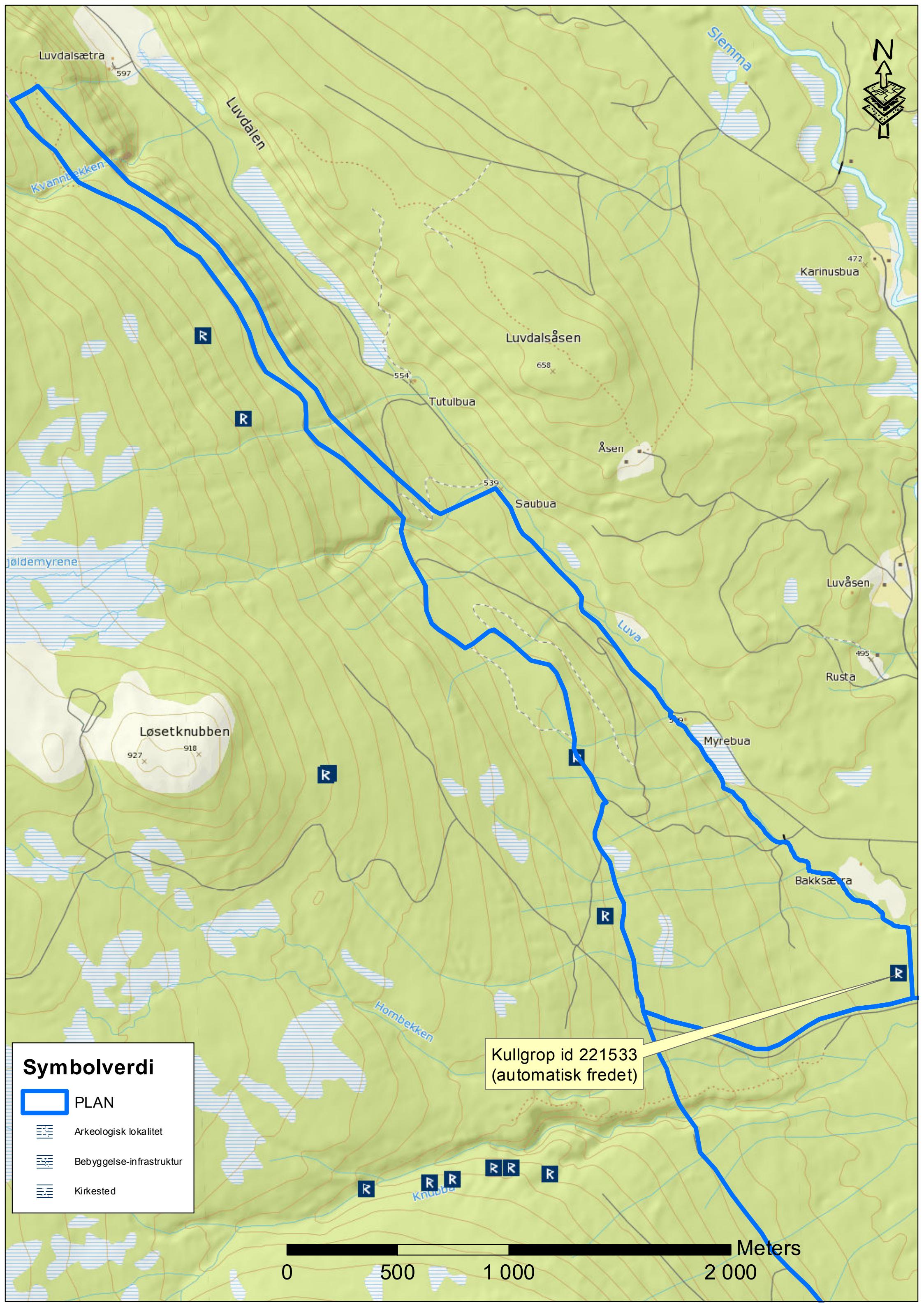
PLAN

Arkeologisk lokalitet

Bebyggelse-infrastruktur

Kirkested

Symbolverdi

- PLAN
- Arkeologisk lokalitet
- Bebyggelse-infrastruktur
- Kirkested

Kullgrop id 221533
(automatisk fredet)

0 500 1 000 2 000 Meters

Kullgrop id 221533
(automatisk fredet)

Knubba

500

0 75 150 300 Meters